

Силабус курсу:

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	бакалавр
<i>Спеціальність:</i>	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
<i>Рік підготовки:</i>	2
<i>Семестр викладання:</i>	4 (весняний)
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	5
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	залік

Автор курсу та лектор:

к.е.н., доц., Тищенко Олена Ігорівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри фінансів та банківської справи

посада

malkova_helena@ukr.net

електронна адреса

+38(050) 8559681

телефон

месенджер

510 ГК, за розкладом

консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «Викладач лабораторних та практичних занять:», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

- Цілі вивчення курсу:** Здобувачі вищої освіти зможуть засвоїти загальні, принципові положення нормативно-правового регулювання банківської діяльності, вимоги банківського законодавства в обов'язі, необхідному для розуміння сутності і спрямованості інститутів банківського права і, водночас виключення можливості неправильного або свавільного застосування актів цього законодавства.
- Результати навчання:** У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:
- знати:** мету і завдання нормативно-правового регулювання банківської діяльності; історію виникнення нормативно-правового регулювання банківської діяльності; види банківської діяльності та форми її організації; основні системоутворюючі законодавчі акти щодо регламентування банківської діяльності в Україні; досвід банків щодо створення власної нормативної бази з питань їх діяльності; концепції діяльності банку, її призначення та основні положення; договірні відносини які виникають при здійсненні кредитних операцій, розрахункових операціях, операцій з іноземною валютою.
- вміти:** орієнтуватися в питаннях нормотворчої діяльності Національного банку України; аналізувати нормативно-правові акти, які регламентують розрахункові операції; аналізувати нормативно-правові акти, які регламентують кредитні операції; здійснювати правове регулювання випуску в обіг цінних паперів; аналізувати нормативно-правові акти, які регламентують операції з іноземною валютою; виділяти головний зміст та послідовно, логічно і обґрунтовано вирішувати питання реалізації норм нормативно-правового регулювання банківської діяльності на практиці; володіти та користуватися банківською правовою термінологією; застосовувати правові знання з нормативно-правового регулювання банківської діяльності для оцінювання юридичних фактів, давати їх правову оцінку.
- Передумови до початку вивчення:** не має вимог

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

1. поглиблене вивчення банківсько-правових понять і категорій, засобів правового регулювання різноманітних процесів у сфері банківської діяльності
2. вивчення теоретичного змісту предмета та методології банківського права, його норм, принципів, системи, особливостей виникнення та розвитку банківсько-правових відносин
3. засвоєння правових знань щодо банківської діяльності та банківської системи
4. сформувані вміння забезпечення суворого дотримання і виконання правових приписів, правильно застосовувати нормативно-правові акти у практичній професійній діяльності.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)		Стислий зміст	Інструменти і завдання
		очне	заочне		
1.	Тема 1. Банківське право України: поняття, предмет, методи, принципи та джерела	2/0/2	1/0/0	Загальна характеристика банківського права України. Поняття і предмет банківського права, методи правового регулювання банківської діяльності в Україні. Місце банківського права в системі національного права. Принципи банківського права України. Принцип свободи банківської діяльності. Принцип неухильного виконання обов'язкових економічних нормативів, установлених НБУ, норм чинного законодавства. Принцип поєднання публічних і приватних начал у банківській сфері. Принцип задоволення потреб клієнтів та максималізації прибутку отриманого банками. Принцип добровільності взаємовідносин і взаємної заінтересованості банківських установ та їхніх клієнтів. Принцип захисту економічної конкуренції та заборони діяльності, що спрямована на монополізацію і недобросовісну конкуренцію. Принцип нагляду за діяльністю банків та інших кредитно-фінансових установ. Банківські правовідносини, їхні зміст і види. Суб'єкти банківських правовідносин. Об'єкти банківських правовідносин. Виникнення, зміна і припинення банківських правовідносин. Джерела банківського права та їхні види.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
2.	Тема 2. Банківське законодавство	2/0/2	1/0/0	Поняття та особливості банківського законодавства України. Система банківського законодавства. Закони і підзаконні акти в системі банківського законодавства. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. Місце нормативно-правових актів Національного банку України у регулюванні банківських відносин. Міжнародне співробітництво у сфері правового регулювання банківської діяльності, адаптації його до відповідного законодавства Європейського Союзу.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
3.	Тема 3. Правовий статус Національного банку України	2/0/2	0/0/1	Банківська система України. Поняття, функції та структура банківської системи України. Правовий статус Національного банку України як центрального банку України, особливого центрального органу державного управління. Взаємовідносини Національного банку України з Президентом України, Верховною Радою України та	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)		Стислий зміст	Інструменти і завдання
		очне	заочне		
				Кабінетом Міністрів України. Функції та операції Національного банку України. Керівні органи Національного банку України. Склад, порядок формування та повноваження Ради Національного банку України. Склад, порядок формування та повноваження Правління Національного банку України. Організаційно-функціональна структура Національного банку України. Нормативно-правові акти Національного банку України.	
4.	Тема 4. Правовий статус комерційних банків в Україні, їхніх філій, представництв та відділень	2/0/2	0/0/1	Місце банків у структурі банківської системи та їхня роль у механізмі функціонування фінансової системи України. Комерційні банки, їхні специфіка та класифікація. Порядок створення і державної реєстрації комерційних банків, відкриття їх філій, представництв та відділень. Документи, необхідні для державної реєстрації банків. Вимоги, які встановлені для відкриття філій чи представництв іноземних банків на території України. Вимоги, які встановлені для відкриття дочірніх банків, філій і представництв українських банків на території інших держав. Підстави та умови реорганізації і припинення діяльності комерційних банків. Функції, основні види операцій (депозитні, кредитні, розрахункові, лізингові, факторингові та інші) та послуг комерційних банків. Посередницькі, консультативні, розрахункові, довірчі (трастові) та інші послуги комерційних банків. Організаційно-функціональна структура комерційних банків. Органи управління та контролю комерційних банків. Банківські об'єднання, їх види, порядок створення та державної реєстрації.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
5.	Тема 5. Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду	1/0/1	0/0/0	Співвідношення банківського регулювання та банківського нагляду. Зміст банківських правовідносин у сфері банківського регулювання та банківського нагляду. Поняття, мета та основні принципи банківського нагляду. Система та складові елементи банківського нагляду. Надання дозволу на придбання або збільшення істотної участі у банку. Надання дозволів та ліцензій на здійснення банківських операцій. Реорганізація та ліквідація банків. Особливості ліквідації банків у разі їх неплатоспроможності. Поняття банківської таємниці, шляхи її збереження, порядок розкриття та використання. Правові засади	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)		Стислий зміст	Інструменти і завдання
		очне	заочне		
				застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства.	
6.	Тема 6. Правові засади здійснення банками платежів і розрахунків	1/0/1	0/0/0	Платіжні системи в Україні. Форми та способи розрахунків, що застосовуються при проведенні переказу коштів. Готівкові розрахунки. Безготівкові розрахунки. Платіжні документи, на підставі яких проводяться банківські розрахунки. Порядок відкриття та ведення рахунків в установах банків. Правовий режим поточних, вкладних (депозитних), карткових, інвестиційних та інших видів банківських рахунків. Договір банківського рахунка. Договір банківського вкладу (депозиту). Недоступність вкладів. Порядок використання коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на відшкодування коштів за вкладами. Порядок закриття рахунків в установах банків. Порядок і форми розрахунків у господарському обігу.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
7.	Тема 7. Правове регулювання депозитних (вкладних) операцій банків	1/0/1	0/0/0	Правові засади здійснення депозитних (вкладних) операцій Поняття та види депозиту (вкладу). Вклад, що укладається на умовах видачі вкладу на першу вимогу (вклад на вимогу) або на умовах повернення вкладу зі спливом встановленого договором строку (строковий вклад). Порядок здійснення банками депозитних (вкладних) операцій. Договір банківського вкладу (депозиту). Депозитні операції Національного банку України з комерційними банками. Система гарантування вкладів в Україні.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
8.	Тема 8. Правове регулювання банківських кредитних відносин	1/0/1	0/0/0	Кредитна система України. Поняття, призначення і види кредиту. Банківський кредит. Зміст і види кредитних операцій банків як операцій банків із розміщення коштів. Кредитний договір. Порядок укладання кредитних договорів між банком і суб'єктами господарської діяльності. Види забезпечення кредитних зобов'язань. Кредитування комерційних банків Національним банком України. Іпотечне кредитування в Україні. Кредитування молодіжних житлових програм. Відповідальність за різні види порушення під час кредитування.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
9.	Тема 9. Правове регулювання ринку цінних паперів	1/0/1	0/0/0	Поняття ринку цінних паперів та його регулювання. Поняття і види цінних паперів. Операції банків з цінними паперами. Відповідальність за правопорушення на ринку цінних паперів	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)		Стислий зміст	Інструменти і завдання
		очне	заочне		
10.	Тема10. Правові засади здійснення банками валютних операцій та валютного контролю	1/0/1	0/0/0	<p>Функції банківської системи у сфері валютного регулювання та валютного контролю. Валютні цінності та валютні операції. Право власності на валютні цінності. Статус валюти України. Порядок використання надходжень в іноземній валюті. Ліцензування Національним банком України учасників валютних відносин. Порядок організації торгівлі іноземною валютою. Зобов'язання щодо декларування валютних цінностей та іншого майна. Звітність про валютні операції. Порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті. Відповідальність за порушення валютного законодавства.</p>	<p>Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання</p>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України № 436–IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Конституція України [Електронний ресурс] / Закон України № 254к/96- ВР від 28.06.1996 р. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] / Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Електронний ресурс] / Закон України № 448/96-ВР від 30.10.1996 р. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень [Електронний ресурс] / Закон України № 1255-IV від 18.11.2003 р. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
6. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 22 від 21.01.2004 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
7. Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками України [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 174 від 01.06.2011 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
8. Про затвердження Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 320 від 16.08.2006 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
9. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 492 від 12.11.2003 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
10. Про затвердження Інструкції про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 502 від 12.12.2002 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
11. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 368 від 28.08.2001 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
12. Про затвердження Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 315 від 02.06.2009 р. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
13. Про затвердження Положення про здійснення операцій з банківськими металами [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 325 від 06.08.2003 р. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
14. Про затвердження Положення про кредитну підтримку Національним банком України банків України в разі реальної загрози стабільності їх роботи [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 262 від 30.04.2009 р. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
15. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними та фізичними особами [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 1256/8577 від 29.12.2003 р. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Про затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 259 від 30.04.2009 р. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Про затвердження Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 306 від 08.09.2011 р. —18.

Про механізм оперативного підтримання ліквідності банків [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 48 від 06.02.2014 р. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

19. Про Національний банк України [Електронний ресурс] / Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

20. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] / Закон України № 4452-VI від 23.02.2012 р. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

21. Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів [Електронний ресурс] / Постанова НБУ № 705 від 05.11.2014 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

22. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

Підручники

1. Банківське право України [Текст] : навч. посібник / Ю. М. Бисага [та ін.] ; Ужгородський національний ун-т. Юридичний факультет. Інститут держави і права країн Європи. — Ужгород : Ліра, 2007. — 420 с.

2. Гетманцев Д. О. Банківське право України [Текст] : навч. посіб. для студ. : рек. Мін-м освіти і науки України / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна. — К. : ЦУЛ, 2007. — 344 с.

3. Костюченко А. О. Банківське право: Підручник / 2-ге вид., переробл. та допов. — К. : Атіка, 2011. — 376 с.

4. Орлюк О. П. Банківське право [Текст] : навч. посіб. / О. П. Орлюк ; МОН України. — 2-вид., перероб. і доп. — К. : Юрінком Інтер, 2006. — 392 с.

5. Регурецька О. В. Банківське право [Текст] : навч. посіб. / О. В. Регурецька ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К. : [Київ. нац. торг.-екон. ун-т], 2010. — 268 с.

Допоміжна література

1. Банківське право: українське та європейське: Навчальний посібник / Ред. Біленчук П. Д. — К.: Атіка, 1999. — 400 с.

2. Банківське право України: Навчальний посібник / НБУ; Ред. Селіванов А.О. — К: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. — 384 с.

3. Башинський А. А. Банківське право України [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / А. А. Башинський, І. І. Зазуляк ; Херсонський економічно-правовий ін-т. — Херсон : ВАТ ХМД, 2006. — 336 с.

4. Безклубий І. А. Банківські правочини [Текст] : монографія / І. А. Безклубий. — К. : Ін Юре, 2007. — 455 с.

5. Безклубий І. А. Банківські правочини: цивільно-правові проблеми [Текст] / І. А. Безклубий ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. — 378 с.

6. Берлач А. І. Банківське право України [Текст] : навч. посібник для дистанц. навч. [для вищих навч. закл.] / А. І. Берлач, Ю. О. Тараненко ; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». Інститут дистанційного навчання. — К. : Університет «Україна», 2007. — 303 с.

7. Ващенко Ю. В. Банківське право. — К.: ЦНЛ, 2006. — 344 с.

8. Войтенко В. О. Адміністративно-правові засади здійснення контролю банківських установ при визначенні їх платоспроможності та введенні тимчасової адміністрації в особливий період [Електронний ресурс] / В. О. Войтенко // Часопис Київського університету права. — 2014. — № 3. — С. 92- 96.

9. Єпіфанов А. О. Норми-дефініції у банківському законодавстві: окремі теоретико-прикладні проблеми [Текст] / А. О. Єпіфанов // Правовий вісник Української академії банківської справи. — 2008. — № 1. — С. 46-50.

10. Заверуха І. Б. Банківське право [Текст] : посіб. для студ. юрид. та екон. спец. вищ. навч. закл. / І. Б. Заверуха. – Л. : Астролябія, 2002. – 222 с.
11. Заєць О. Міжнародний досвід та його вплив на розвиток банківської системи України // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 7. – С. 62-65.
12. Златіна Н. Конституційні засади правового статусу Національного банку України як основа банківського законодавства України / Н. Златіна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2012. – Вип. 90. – С. 43-45.
13. Іванський А. Й. Словник фінансово-правових і банківських законодавчих термінів України [Текст] / А. Й. Іванський. – О. : Фенікс, 2004. – 180 с.
14. Качан О. О. Банківське право [Текст] : навч. посіб. / О. О. Качан ; Національна академія внутрішніх справ України. – К. : Школа, 2004. – 320 с.
15. Коваленко А. А. Принципи права та банківська діяльність / А. А. Коваленко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2014. – Вип. 66. – С. 203-210.
16. Криволапов Б. Сучасні проблеми адаптації банківського законодавства України до права Європейського Союзу / Б. Криволапов // Європейське право. – 2012. – № 2-4. – С. 197-207.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Тести	25
Індивідуальні завдання	25
Залік	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути зараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.